

ኤርትራ መሬት ሐቀኛ ታሪኽን : ቅዱስ ባህልን

ሃገረ ኤርትራ መሬት ከቡር ታሪኽን ባህሊን መሬት ፍትህን : ሰላምን ሸሻይን:

2ይ ክፍል

ተዳለወ ብመድሃኔ ተስፋኣለም

ከቡር አምባቢ :

አብዚ 2ይ ክፍል ተጠቂሱ : ንምትእስሳሩ ክጥዕመናን ምሉእ መረዳኢታ ክህልወናን : አብ 1ይ ክፍል ናይዚ አርእስቲ ተመሊሰና ከነንብብ ከድልዎና ምዃኑ እናእዘኻከርኩ ደጊመ ንእተቐርቡላይ ልባዊ ምትብባዕን ሃናጺ ነቐፌታን ልባዊ ምስጋና ይብጸኡኩም : እናበልኩ ሰናይ ንባብ እምነየልኩም :

7. አብ መበል መፍርቕ ናይ 18 ክፍለዘመን ስዒቡ ዝመጸ ወራራት ናይ በዓል ደግዖት ውቤ ሃይለማርያም : ድሒሩ ብሃጺይ ቴድሮስ (ካሳ በዓል መቐደላ) ክልተ ዓይኑ ብመሰፈ ዝነቐረን : ዘስካሕክሕ ዕንወትን ምሕራድን ምንዳድን አብ ኤርትራ ተኸይዱሱ : ናይ'ቲ እዋን ዝነበረ ዘስካሕክሕ ግፍዒታት ንምግላጽ (አብ ዘበን ውቤ ዝጸመመሰ ውቤ ክብል ነበረ) ተባሂሉ ክሳብ ሕጂ ይምሰል ኣሎ: እዚ እልቢ ዘይብሉ ፋሽሻትዊ ፍጻመ አብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ካብ ዝወረዱ ዘስካሕክሕ ጭካኔ ከዘኸኸረና ይኸእል :

8. ራእሲ ባርያኡ ገብረጻድቕ ዝተባህለ ትግራዊ : ንደጀዝማት ወልደሚካኤል ሰለሙን : ስዒቡ ንህዝቢ ኤርትራ ክገዝእ ተላኢኹ ኩናት ገጠመ .: ብደጀዝማት ወልደሚካኤል ሰለሙን ተሳቦረግ (ራእሲ ወልደሚካኤል ሰለሙን ዝተባህለ) ራእሲ ባርያኡ ገብረጻድቕ አብ ሓደ ኩናት : ንደጀዝማት ወልደሰላሴ ወዲ ኣይተ ዓ/ሚካኤል ቀቲሉ ክንዲ ብንቡር ክቐበር ዘፍቅድ : ወኻሩ ክበልዕዎ ሓመድ አዳም ከይድፈን ኣዚዙ ስለዝነበረ : ራእሲ ወልደሚካኤል ሰለሙን ከአ : ንራእሲ ባርያኡ ገብረጻድቕ ከምታ ኢዱ : ንቡር ቀብሪ ከይቐበር ወኻሩ ክበልዕዎ ኣዘዘ ; ኮይኑ ግን ወዲ ራሲ ወልደሚካኤል ሰለሙን ደጀዝማት መስፋን ዝበሃሉ ግን : ምስ ዓባይቲ ዓዲ መኸሮም ንሬሳ ራእሲ ባርያኡ ገብረጻድቕ ሬሳኡ አራርዮም : ከም ሰብ ሓመድ አዳም ኣልበስዎ : አብዚ ክልተ መልእኸቲ ከስንቐና ይኸእል :

- እቲ 1ይ ህዝቢ ኤርትራ ተበዒሉ ከምዘይሓድር : አብ ኩሉ መድረኻት መኸተኡ ኒሕን ሓባን ዝሰነቐ ፈዳይ ሕነ ዝኾነ ጀጋኑ ህዝቢ ምዃኑ :

- እቲ 2ይ መልእኸቲ ድማ : ንግዝአተ ፍትሓውነትን ሰብአውነት ምቕዳም : መለለዪ ካብ ክብሪታቱ ምዃኑ ክንርዳእ ንኸእል :

09. አብ ምዳኢታ 18 ክፍለዘመንውን : ራእሲ አሉላ አባ ነጋ ዝተባህለ ትግራዊ (አብ ኩናት ደግዓሊ ተሳባዒ ዝወደቐ) ወኪል ናይ አፀይ ዮውሃንስ አብ መተማ ብደራቡሽ ክሳዱ ዝተነገዩ : (ርእሲ አፀይ ዮውሃንስ ክሳዱ ኣብ ሙዝዩም ከተማ ኡምድሩማን ሱዳን ዝርከብ)

ንራእሲ ወልደሚካኤል ሰለሙን ብማርያም ጽዮን ምሒሉ ምስ ኣእሰር : ብድሕሪኡ ዝሰዓበ : እዚ ዘይበሃል ግፍዒታት አብ ኤርትራ አውራጃ : ታሪኽ መጻሕፍቲ ከምዝምሰከር : ህዝቢ ኩናማ ጥራይ ክሳብ 1/3 ከም ዝተረፈ : እዚአምውን ሃዲሞም አብ ፍቕዶ ሰናጭሮን ጫካን ዝተሓብኡ እዮም እቲ አረማናዊ ጭካኔ ራስ አሉላ አባ ነጋ : አብ ዝባን ጨርሒ/አስመራ: ድኳኑ ተኸሊሉ : ዝተዘርአ እኸሊ ብመጽዓኛ ተጻዒኑ : ወላውን እታ ምለሊኽ መዓር ትኹን ወይ ጥር ዝበለ እንቋቋሖ ትኽ ኢሎም ናብኡ ከምጽእሉ ዝእዝዝ ዝነበረ ብጭካኔ ዝፍለጥ ሰብ እዩ : አብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዝወረደ መቐጸልታ ጎረባብቱ ፍጻመ ናይ ጥልመት ክድዓት ጭካኔ ታሪኽዮ :

10. አፀይ ሃይለስላሴ ካብ ስደቱ ብሓገዝ ዓዲ እንግሊዝ ንኢትዮጵያ ተመሊሱ ንግስነቱ አብ ዘደልድለሉ ዝነበረ እዋን : እዮም ብቀዳማይ ወያነ ዝፍለጡ (ሓረስቶት ትግራይ) ሓይሎም ምስ ማህመን : ልዕሊ 30 ሺሕ ዝኾኑ ንኤርትራ ክስደዱ እንከለዉ : ህዝቢ ኤርትራ ነቲ ኩሉ ግፍዒታት ናይ መሳፍንቲ ትግራይ ከይጸባጸበ : ከም ጽጉማትን ስደተኛታትን ተቐቢሉ ከም ዘዕቆም ይፍለጥ: መግለጺ ሰብአውነት ናይ ህዝቢ ኤርትራ ምዃኑ የረድኣና :

11 አብ ግዜ 30 ዓመት ዝተኸየደ መሪር ቃልሲና : ነቲ (ኤርትራ መሬታ እምበር ሰባ አየድሊን) ዝተባህለ አዋጅ ናይ መሳፍንቲ ኢትዮጵያ ንምትግባር ዝመጹ ሸሮ ሰራዊ ኢትዮጵያ : ህዝቢ ሓሪዶም ረሺኖም ዓዲታት ኣቃጺሎምን እኳ እንተኾኑ : ምስተማረኹ ግን : ንዝማረኹም ሰራዊት ደርግ : ህግ ንነብሱ አጥሚዩ : ብሰብአዊ አተሓሕዞ ምሃሩን ኣንቋሖን አብ ዘዘደለዎም ሃገር ኣፋኒዮም: እዚውን ካብቲ ሓደ ናይ ህዝቢ ኤርትራ መግለጺ ፍትሓውነቱ ምዃ ዝምስከርዮ :

ሃገረ ኤርትራ: መሬት ከቡር ታሪኽን ባህሊን : መሬት ፍትህን : ሰላምን ሸሻይን: 2ይ ክፍል ተዳለወ ብመድሃኔ ተስፋኣለም

12. ነዚ መራት ጃንዳ ወያነ ብዓጥጋርቲዝም ቅዲ ዝተሃንጸ መርሒነቱ፡ (እቲ ቀታሊ ተንኮሎ፡ ካብ ዘየሎ፡ ብስርቅን ዓሎቕን ዝካየድ ሃቕን ምምስራት ዓባይ ትግራይ) ኣብ 70ታት ኣብ ኢድ ህግ ኣትዩ እንከሎ፡ ህግሓኔ ነዚ ተንኮል ናይ ወያነ ኣብ ግምት ከየእተወ ግን ከኣ ከይተዳህለለ፡ ንረብሓ ከባቢን ንጽቡቕ ጉርብትና ናይ ጎርባብቲ ህዝቢታትን፡ መስዋእቲ እናኸፈለ ኣብ መገንገራ ሓንጊሩ ኣራት ኪሎ ኮፍ ኣቢልዎዩ፡ (ወዲ ድሙ ነይሃድግ ገብረ እሙ) ኣብ ጥልመት ተወሊዱ ብጥልመትን ዓሎቕን ዝዓኸኸ ጃንዳ ወያነ፡ (ኤርትራ ኣገር እንጂ ሃገር የላትም) እዚ ማለት፡ ኤርትራ መሬት እንተዘይኮይኑ ህዝቢ የብላን፡ ሕብሪ ዓይነት-ም ደስ ስለዘይበለኒ) ብዝብል ምስምስ፡ ንብረቶም ዘሪፉ ኤርትራ ከምዝሰገንም፡ ዕላማኡ፡ ንህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብ ኤርትራ ኣኪብካ፡ ጉልበትን ገንዘብን ህዝቢ ኢትዮጵያ ተጠቒሙ ንህዝቢ ኤርትራ ካብ ገጽ መሬቱ ከጥፍኦ እንተዘይተኸኢሉ፡ ብዝነበሮ ናይ ዲፕሎማሲ ብልጫ ተጠቒሙ፡ ካብ ህዝቢ ዓለም ነጹሉ ከምበርከኹም፡ ህዝቢ ኤርትራ ምስ ጸገም፡ ንዓጸቡን ጥሜትን ተቓሊዑ ነንሕድሕዱ ከም ዓሳ ከባላዕ፡ እዚ ናይ ሶባን ኑባን፡ ዕላማኡ እቲ ኣብ 70ታት ዝኣለም ተንኮል፡ እዚ ሕጂ ኣግኣዚያንዶ መንደፍ ኣደይ ማርታ ኢሉ ዕሰባትን ጠላማትን ብገንዘብ ዓዲጉ፡ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ናይ ሽብር መጋርያ ኣገዱ ዝፍጽም ዘሎ ኣበሳ፡ ከም ጸሓይ ቀትሪ በሪሁ ንርእዮ ዘሎና ጉዳይ እዩ፡ (ኣብ ወያነ ን 17 ዓመት ተቓሊሰ ዝብል፡ ኣስገደ ገብረስላሴ ዝበሃል ወያኔይ፡ ኣብ መጽሓፉ ጋህዲ ቀ.1፡ ዝሰመዮ ጠቒሱዎ ከም ዘሎ፡ ህዝቢ ኤርትራ ከም ዕእሳ ነንሓድሕዱ ከም ዓሳ ተባሊዑ፡ ኤርትራ ትበሃል ሃገር ንሓዋሩ ከምዘይትህሉ፡ ብምባል ቅድሚ ኣስታት 15 ዓመት ኣቢሉ ትንቢቱ ኣምቢሩ ምንባሩ፡ ኩሉ ኤርትራዊ ዜጋ፡ ሕሊሚ ጃምዳ ወያነ ከሳብ ከንደይ ቀታሊ ምንባሩ ከንርድኦ ኣዚዩ ኣገዳሲ እዩ፡

ኣብዚ ቁሩብ ጠብታ ካብ ታሪኽና ዝጠቐስኩዎ እንታይ ክንመሃር ንኸእል፡

ህዝቢ ኤርትራ፡ ተቐባሊ ጋኻ፡ እሙን፡ ፍትሓዊ፡ መስዋእቲ ከፊሉ ሰብአውነት ዘቐድም፡ ጸዕረኛ፡ ዘይጸዳድ ናይ መኸተ ህዝቢ፡ ኣብ ሕድሕዳዊ ምክብባር ዝኣምን ህዝቢ ምዃኑ፡ ብዓቕምና ባብቲ ብዙሕ ጠብታ ጠቕሲና ኣለና፡ እዚ ብዘየወላወል ኤርትራዊ መንነት እዩ፡ መንነት ኤርትራዊ ክንበል እንከለና እቲ ክብሪታት ናይ ህዝቢ ኤርትራ ማለትና ይኸውን ብእኡ ከኣ ንግለጽ፡ ሕድራኹም ግን፡ ኣብ መንገድ መንነትን ዜግነትን ርኢብ ጋግ ተረዲእና ኣብ ዝቐጸል ወለዶ ከሲጋር ናይ ኩልና ሓላፍነት እዩ፡ እቲ ምንታይሲ ኤርትራ ብዜግነት ዘይኮነ ብክቡር ክብሪታት ናይ ህዝባ፡ (ንብድህ ብብድህ ዓጢቓ) ትናበር ዘላ ናይ ዘመንና ደርማስ ሃገር እዩ፡

- ህዝቢ ኤርትራ ክቡር ባህሊ ይውንን ክንበል እንከለና ንስለ ምጀሃር ዘይኮነ ኣማን ብኣማን ሓቂ ስለዝኾነ እዩ፡ ብኸመይ ዝብል ለባም ሓታቲ ምስእንረክብ፡

ኣብዚ ውሽጢ 35 ዓመት ክሕደትን ጥልመትን ናይ ወያነ፡ ህዝቢን መንግስቲን ኤርትራ፡ ኣብ ባይታ ናይ ወያነ ወራዱ ኣይፈልጥን፡ እንታይ ደኣ፡ ሸዩጣትን ከድዓትን ምዃኖም ፈሊጡ ዝጠፍእ ግዜ ከይህሉ እናሓለወ፡ ኣመት ስርሑ ጥራይ ይገብር ነይሩን ኣሎን፡ ተዓዊቱ ኣብ ዝበረኸ ደይቡ፡ እዩ እቲ መልሲና፡

- ኣብዚ ዝያዳ ከተኩረሉ ዘሎና፡ እዚ ሕጂ ብወያነ ዝተፈብረኸ፡ የድሕነና ይኸውን እዩ ኢሎም ደላራት ከፊሎም፡ ብሓደሓደ ናይ መንነት ቅልውላው ዘለዎምን፡ ብገበን ዝሕተቱ ገበነኛታት ዕሰባት ወያነ ሓድነት ህዝቢ ንምብትታን፡ ብአውራጃ ፡፡ ብሃይማኖት፡ ወገን፡ ነበረያ ነበረ ተባሂሉ ሕንቅልሕንቅሊተይ ዝዓይነቱ ዓጀውጀው፡ ልዕሊ ኩሉ ሎሚ ከነስተውዕሉ ይግባእ፡ (ኣባይ ከይበጽሑ ዝብል ብሂል ከስርሓና ፈጹሙ ኣይኸእልን)

- ካልእ ነዓና ተመሲሎም፡ ብቋንቋና እናተዛረቡ፡ ዘይ ኤርትራዊ ባህሊ ኣብ ገጸት ፌስቡክ ዝፍኖ ዘሎ ዕላማኡን ሃንደስቱን ከነለሊ ይግባእ፡ ካብቲ ዕዮ ገዛና ኣልዮም ምስእም ኣብ ህውታትያን ጫካ ናይ ሸፋቱን ክንኣቱ ምዃኑ ዝኾነ ሰብ ክርድኦ ዘለዎ ጉዳይ እዩ፡

- ካልእ ከዘኸኸር ዝደሊ፡ ህድማ ንቐድሚት ግዜኣ ዝተደወለት ትመስል'ም፡ ጃንዳ ወያነ ኣብ ዓንቃሪቦ ተንጠልጢሉ ኣውያትን ቁዙማን ናይ ኣማውቱና / ኣዕቁቡና ወዘተ...ዝዓይነቱዩ፡ ይመጽእ ምህላወ እዩ

- ኤርትራዊ ባህሊ፡ ምስ ዝሞተ ሬሳ ኣይዛረብን እዩ፡ ኤርትራዊ ባህሊ፡ ንዝተጋገ ይመክር ይቐጽዕ፡ ንዝተሸገረ የዑቁብ፡ ኣይፋላይን ኢሉ ኣሻፈረኝ ዝበለ ከኣ፡ ክንደይ ታሪኽ እዩ ተፈጹሙ፡ ታሪኽ ከፈርድ እንከሎ ኣይገርኣዮ እዩ ዘብል፡

ኣብ ልዕሊ ዝሞተ ሪሳ ኮንካ ቱታ ምባል፡ ናይ ኤርትራውያን ባህሊ ኮይኑ ኣይፈልጥን፡ ግን ባህሊና ንምብራዝ፡ ብመደብ ዘዳልዎምን፡ ሓደሓደ ዝተገርሁ ወገናትና ከኣ ኣይሰኣኑን፡

እዚ ክብል እንከለኹ ግን ብጌጋ ከይርደኣና፡ ንጸላእትና ኣይነቃልዕ ማለት ከምዘይኮነ የስምረሉ፡ ስለዚ ንቐሓትና ካብ ዝኾነ እዋን ምስ ግዜ ክብርኽ፡ ስጥመት ሓድነትና ክተርር፡ ካብ ተባህሊ ተኣሊና ክንሰርሕ ክንፍጽም ዘሎና ዕዮ ገዛ እዩ፡ ሃገር ትሕይል፡ ድንቁርናን ድኽነትን ክሰዓር ኣለዎ፡ እዚ ከኣ ብስራሕ'ዩ ዝሰዓር፡ መኸተ ኣብ ኩሉ መደባ ሃገር፡

- ወያኔ ትማሊ ሞይታ እያ፡ ሎሚ እዋን ሓመድ ድበኣ ኣኸሊሉ፡ ንዝኸዓተቶ ጉድጓድ መን ቅድም ክኣትዎ ኣለዎ ብምባል፡ ህድማ ንቐድሚት ኣብ መቐለ ኣብ ውሽጢ ቀምሽ-ውስጢ ናይ ኣዴታቶም ተሸጉጦም ዝርከቡ ዘለዉ፡ እዚ ክንበል እንከለና ግና፡ (ህድማ ንቐድሚት) ለኪምካ ምጥፋእ ኣየካይዱን ማለት ኣይኮነን፡ ኣሸበርቲ ቀርኒ ኣፍሪቃ ምዃኖም እዋናዊ ተርእዮ ኮይኑ ዘሎ እዩ፡

ኣብ መወዳእታ : ኤርትራዊ ብሕጊ ይኸይድ : ብመኸተኡ ይነብር ብባህሉ ከኣ ይኸብር :ምንግስቲን ሃገርን ኤርትራ ከኣ ብዕላማታቱን ራኢኡን ይቐየድ:

ኣብ ለካቲት 1994/ ናቕፋ ዝጸደቐ ሃገራዊ ቻርተር ኤርትራ ከም ዝሕብር: 6 ኣዕኑድ ክጠቅስ እዩ :

1. ሃገራዊ ስነት : ናይ ኩሉ ቋንቋ : ሃይማኖት : ጾታ: ደርቢ :
2. ፖለቲካዊ ደርማስ :
3. ቁጠባዊ ማሕበራዊ ምዕባለ :
4. ማሕበራዊ ፍትሒ (ቁጠባዊን ማሕበራዊን ፍትሒ)
5. ባህላዊ ትንሳኤ
6. ዞባዊን ኣህጉራዊን ምትሕብባር :

ነዚ ንምትግባር ኣብ ከቢድ ቃልሲ ምህላውና ተረዲእና : ኣብ ጓል መንገዲ ከይተኣለና: ሃገርና ኣብ ዝበረኸ ደረጃ ከነብጽሓ ንተሰኪምናዮ ዘሎና ከቢድ ሓላፍነት ምትግባር እዩ :

በዚ ኣጋጣሚ : ግዜኹም ወሬኹም : ብዓቕሊን ትዕግስቲን : ነዚ ማሕበራዊ ሜድያ ከፊትኩም : ናይ መረዳድኢን : ሃገራዊ መልእኸቲ ከነሕልፍ ትተሓባበሩ ዘለኹም : ኩሉኹም : ግቡእኩም እኳ ይኹን እምበር ምስጋና ይግበእኩም እዩ : ብዝበለጸ ከተማዕብሉምን ክትቅጽሉምን ደጊመ ይላቦ:

ኣብ ዝቐጽል :- ክንላበሶም ዘሎና ባህሊ ሰማእቲ ዝብል ጽሑፍ ክሳብ ንራኸብ ሰሰናዩ :

ንምክት ንስጉም !

ዘልኣለማዊ ሞገስን ክብርን ንጅጋኑ ሰማእታትና
ዓወት ንሓፋሽ :
መድሃኔ ተስፋኣለም